

Com a membre del personal no professional i representant dels Museus de la comarca del Baix Llobregat dintre aquesta Assemblea, considero molt important que els projectes d'estructuració de l'Arqueologia a presentar s'encaminin necessàriament a evitar la repetició d'unes destruccions que possiblement han estat propiciades per una deficiente planificació, per part de les Institucions creades justament per a defensar el patrimoni històric-artístic i per la deficient actuació, en molts casos, dels homes que les dirigien.

Per aquest motiu, si en lloc de fer un elogi de la tasca positiva de les Institucions professionals, hem preferit exposar una part negativa, és perquè la primera ja es sobreentén i és la segona, la negativa, la que tot i ben coneguda hem de procurar, ara que anem a estructurar la nostra Arqueologia, que no es repeteixi.

Per donar força a aquest argument, presentarem tres fets dissortats viscuts en el Baix Llobregat que, analitzats convenientment, esperem que ens ajudin a trobar solucions favorables.

Per començar direm que els motius que propiciaren la desaparició del singular pont de quinze arcades de Molins de Rei, construït en època de Carles III, és un lamentable exemple, fruit d'unes circumstàncies avui difícils d'admetre dins del marc de la nova situació política. La primera d'aquestes circumstàncies negatives fou la total indiferència demostrada llavors pels Organismes Provincials corresponents, quan el Museu de Molins de Rei els assabentà gràficament del mal estat en què es trobaven part dels fonaments del pont. Un segon aspecte negatiu fou la lentitud amb què es va moure el Ministeri d'Obres Públiques abans no inicià els treballs de consolidació, una vegada comprovat el perill que representava el mal estat en què es trobava. Tant és així que només iniciades les obres es produí el primer ensorrament.

La impotència de les institucions culturals del país enfront de l'Administració, quedà comprovada quan, disposada per ordre del Ministeri d'Obres Públiques la demolició total del pont de Molins de Rei, tres organismes tan reconeguts com el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Balears, la R. Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi i la mateixa de San Fernando de Madrid, fracassaren en el seu intent de fer incoar l'expedient de declaració de monument d'interès històric-artístic del pont, que també havia demanat tota l'opinió pública a través de la premsa.

El segon fet fou la destrucció, amb motiu de la construcció de l'autopista d'enllaç Montmeló-Papiol, de la vil·la romana de can Tintorer i d'una edificació del segle XVIII coneguda pel "Pou del glaç", tot dintre el terme de Papiol.

Per demostrar com funcionaven les coses direm que anteriorment a l'inici de les obres, membres del Museu Arqueològic Provincial de Barcelona es personaren al Museu de Molins de Rei sol·licitant col·laboració per a registrar en una carta arqueològica que elaboraven els monuments, jaciments arqueològics o edificacions importants que hi havia al llarg de la zona per on l'autopista havia de passar i així, coneguda la seva situació, procurar el seu salvament. El resultat d'aquest laboriós treball, va ser l'edició d'una publicació completa, amb tot luxe de detalls, que amb el número d'ordre i l'explicació corresponent anomenava les masies, ermites, castells o restes arqueològiques que hi havia situats dintre el recorregut de l'esmentada autopista.

Doncs bé; conegut ja l'emplaçament exacte de tot, irònicament, tot just començades les obres d'esplanació, ja en el primer Km., irromperen pel bell mig de la vil·la romana de can Tintorer, destruint les restes de les seves edificacions i de la construcció del segle XVIII coneguda pel "Pou del glaç", registrada a l'esmentada publicació amb el número 137, amb una descripció que deia, textualment: "Construcción circular de un pozo de hielo fechable del siglo XVIII, notable construcción, única en su género en esta región."

No cal dir que tot just assenyalat el traçat de l'autopista, el Museu de Molins

de Rei havia comunicat ràpidament al Museu Arqueològic Provincial - que era l'organisme que hi havia intervingut - els testimonis amenaçats d'aquesta zona i cal remarcar que solament desviant uns 15 metres el seu traçat, es salvaven el jaciment i l'edificació destruïts.

Una vegada més, per la indiferència o la impotència dels Organismes Oficials, no se salvà res, si exceptuem el material ceràmic i estucs de les parets de les habitacions, testimonis que els grups d'aficionats a l'Arqueologia dels Museus de Molins de Rei i de Rubí, en un treball conjunt de salvament, recuperaren els dissabtes i dies de festa.

Per acabar exposarem la lamentable situació en què es troba l'ermita romànica del segle XII de Sant Joan del Pla de la Palma de Cervelló. Aquesta petita ermita és una edificació de planta rectangular de gruixudes parets damunt les quals es sosté una rústega volta de canó amb la seva teulada de pedra. De la senzilla construcció exterior destaca l'absis, d'estil característicament lombard amb arquacions i lesenes.

Doncs bé; aquesta antiga ermita, situada tan a prop de Barcelona, es troba en el més complet abandó i pràcticament coberta per la vegetació que esberla els seus murs i que provocarà dintre de poc el seu ensorrament si no s'hi posa remei.

Fa ja més de tres anys el Museu de Molins de Rei comunicà la seva situació al Departament de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona - que, sigui dit de pas, n'ignorava l'existència. Personats al lloc on hi ha l'ermita membres del Departament esmentat, aquests confirmaren la seva importància i donat el seu bon estat de conservació, llavors, proposaren iniciar gestions amb el Municipi de Cervelló i el propietari a fi d'aconseguir la seva restauració.

Ignorem si aquestes gestions es començaren, però és certament desmoralitzador de comprovar que després de tres anys llargs d'aquella visita l'ermita continua en el mateix estat d'abandó, propici al seu enderrocament.

Així les coses, les conclusions que podem treure dels tres casos exposats són, evidentment, sempre les mateixes: l'actuació d'uns grups locals d'aficionats a l'Arqueologia que vetllen gelosament el seu patrimoni i quan aquest patrimoni, que és el de tots, han de salvar-lo o defensar-lo els Organismes Provincials professionals, difícilment s'aconsegueix, si no és d'una importància excepcional.

Per tot el que hem exposat, considerem que s'hauria de tenir molt en compte, a l'hora d'estructurar l'Arqueologia Catalana, que aquests modestos grups d'aficionats locals, que sortosament a casa nostra hi proliferen, estiguessin representats en aquesta causa comuna de salvar el nostre patrimoni històrico-artístic, que tant ho necessita.

Eloi BERGADA MURIA
Sots-director
del Museu Municipal
de Molins de Rei